

EWOUT GENEMANS

Ewout

**Avonturen en inzichten van een
eigenzinnige programmamaker**

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.

Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2025 Ewout Genemans

Tekst: Kim Buitenhuis en Ewout Genemans

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeelden: © Feriet Tunc

Foto's binnenwerk: uit privécollectie auteur

Zetwerk: Mat-Zet B.V.

Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1877 5

ISBN 978 94 027 7598 3 (e-book)

NUR 320

Eerste druk november 2025

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Elk gebruik van deze publicatie ten behoeve van generatieve kunstmatige-intelligentie-technologieën (AI-technologieën) is uitdrukkelijk verboden. De exclusieve rechten van de auteur en de uitgever worden hierbij niet beperkt. HarperCollins maakt tevens gebruik van de rechten onder Artikel 4(3) van de Digital Single Market Directive 2019/79 en het uitvoeren van tekst- en/of datamining op deze publicatie is niet toegestaan.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Ewout is gebaseerd op de ervaringen en herinneringen van Ewout Genemans. Een ander zou diezelfde gebeurtenissen misschien op een andere manier hebben weergegeven. Het is dan ook een subjectieve weergave van de werkelijkheid. Om redenen van privacy zijn de namen en/of andere kenmerken van betrokken personen in sommige gevallen weggelaten of gewijzigd.

Inhoudsopgave

Proloog – Gevaarlijke Gevangenissen: El Salvador	9
Voorwoord	15
Hoe het begon	19
IN DE GEVANGENIS	
Beruchte Gevangenissen: Filipijnen	43
Beruchte Gevangenissen: Curaçao	58
Beruchte Gevangenissen: Madagaskar	75
Beruchte Gevangenissen: Brazilië	85
Beruchte Gevangenissen: Mijn rol als presentator	90
IN DE GEVAARLIJKE WIJKEN	
Beruchte Sloppenwijken: Zuid-Afrika	97
Beruchte Sloppenwijken: Argentinië	117
Beruchte Sloppenwijken: Panama	131
Beruchte Sloppenwijken: Oekraïne	143
EWOUT	
Achter het lint bij CSI Rotterdam	159
Ratten nemen de stad over	165
De Moordpolitie in Rio	172
Dode lichamen onderzocht	181
Op zoek naar de doodsoorzaak	191
In de dodencel	202

BUREAU

Bureau Burgwallen	219
Bureau 040	233
Bureau Hofstad	239
Bureau Arnhem	249

IN DE KLINIEK

De Jeugdkliniek	259
In de verslavingskliniek	267

ALLES KOMT SAMEN

De zaak-Nicky Verstappen	275
Nawoord	301

Beruchte Gevangenissen: Filipijnen

‘Wat als we een presentator naar de gevaarlijkste gevangenissen ter wereld sturen en die daar laten opsluiten en de nacht laten doorbrengen?’

Aan het woord is eindredacteur Jan-Mathijs Bischoff. We zitten op kantoor aan onze ‘ontwikkeltafel’, de plek waar ik regelmatig met Jan-Mathijs in gesprek ben over nieuwe programmaformats.

Inmiddels zitten we in een nieuw kantoor, waar ook producent Blue Circle huisvest. Mijn bedrijf is recent onderdeel geworden van Fremantle, een internationaal productiehuis, zodat ik me kan richten op het creatieve deel, het ontwikkelen van nieuwe formats.

We willen op dezelfde voet verder als onze realityseries en *Echte Penoze*: misdaad, maar dan met een element van human interest. Ik sla direct aan op het idee van Jan-Mathijs, om twee redenen.

Ten eerste is het voor de kijker interessant en geeft het misschien zelfs wat leedvermaak om de presentator in een heel ongemakkelijke situatie te zien. Beeld je maar eens in om compleet uit je comfortzone gehaald te worden door niet alleen een kijkje te nemen in een gevaarlijke gevangenis, ergens in *the middle of nowhere*, maar ook nog eens tussen de gevangenen te moeten slapen.

Ten tweede hebben we het idee dat je echt onderdeel wordt van de wereld van de gevangenen als je deel wordt van het gevangenisstelsel en laat zien dat je meedraait in de dagelijkse routine. Dit zou weleens een manier kunnen zijn om van de mensen die daar vastzitten meer te horen te krijgen dan als je een paar uur wordt rondgeleid door een gevangenismedewerker en weer vertrekt.

Jan-Mathijs en ik zijn het erover eens: het is vooral om de tweede reden belangrijk om de presentator daar te laten overnachten. Eerst eens kijken of we een zender net zo enthousiast kunnen krijgen.

Als we het idee voor *Beruchte Gevangenen* bij RTL pitchten, vindt de programmadirectie ons idee interessant, maar er zijn ook wat zorgen. Kom je wel binnen in die gevaarlijke gevangenen en mag je daar dan slapen? Wíé gaat daar dan slapen? En hoe zit het met de veiligheid van de crew tijdens die overnachting?

We worden gevraagd om een pilot op te nemen om te laten zien dat het mogelijk is. We lopen enigszins opgewekt de deur uit, maar moeten al snel aan de bak.

Ik besluit dat ik zelf de presentator wil zijn. Het gevangeniswezen fascineerde me altijd al. Het is een voor mij nog onbekende wereld, op het enkele bezoek voor de opnames van *Willem Wever* na.

Ik wil graag weten hoe het is om in andere landen achter de tralies te zitten. Op plekken waar geen humaan detentiebeleid is zoals in Nederland, met minder middelen en wellicht minder aandacht voor mensenrechten. Waar misschien wel sprake is van overbevolking, een gebrek aan basisvoorzieningen, corruptie, bendege geweld en marteling als straf of als middel om bekentenissen af te dwingen. Een wereld die ik graag zou willen laten zien.

Tot nu toe ben ik in de realityprogramma's en *Echte Penoze* vooral buiten beeld gebleven, dus het is een behoorlijke switch. Maar Jan-Mathijs en ik zijn het erover eens dat ik dit moet doen. Een bijkomend voordeel is dat we er kosten mee besparen – ik ben dan immers producent en presentator ineen – een win-winsituatie dus.

Uit onlineresearch blijkt al gauw dat we naar Bolivia moeten voor onze pilot, om precies te zijn naar Palmasola in Santa Cruz. In deze gevangenis is er plek voor zeshonderd gevangenen, maar er zitten naar schatting zo'n negenduizend mensen vast, onder wie vrouwen en kinderen. Volgens de Boliviaanse wet mogen echtgenotes en kinderen tot zes jaar van een gevangene in de gevangenis wonen.

Niet dat het een veilige plek is om je kind op te laten groeien, want

de staatsbewakers beveiligen vooral de buitenkant van de gevangenis. Binnenin worden de wetten en regels bepaald door de gevangenen zelf. Hierdoor zijn er bendes ontstaan en is er veel geweld, met als dieptepunt een verschrikkelijk incident in 2013 waarbij dertig mensen overleden, onder wie een kind.

We zijn het er meteen over eens dat de omstandigheden in deze gevangenis zo heftig zijn dat we deze moeten bezoeken. Het contrast met Nederland kan bijna niet groter – juist daarom is dit een verhaal dat we willen laten zien.

Maar hier binnenkomen is niet eenvoudig.

Om toegang tot de gevangenis te krijgen werken we met een plaatselijke producent die daar een netwerk heeft. Zo'n lokale 'fixer' – zoals dat wordt genoemd – heeft ervaring met dit soort onderwerpen en beschikt over de juiste contacten om ons de gevangenis binnen te krijgen. Vaak zijn dit lokale journalisten of mensen die al aan documentaires in dit land en over dit onderwerp hebben gewerkt. Dit is niet iemand die je zo even snel via Google vindt, maar die je bereikt via je netwerk, dat je in de loop der jaren opbouwt. En als je dan de juiste fixer hebt gevonden, is het nog maar de vraag of die zijn of haar beloftes ook daadwerkelijk waar kan maken.

Het is vaak een hele zoektocht. Daarom heb je voor het maken van dit soort programma's een goede redacteur en productieleider nodig die weten hoe je moet researchen en netwerken.

Voor dit project werk ik met productieleider Nienke en redacteur Kaya – met beiden werk ik al jaren. Nienke vindt een fixer in Bolivia, die contact weet te leggen met de gevangenis.

Na weken research, voorbereiding en veel telefoontjes in de nachtelijke uren vanwege het tijdsverschil krijgen we groen licht. We zijn niet alleen welkom met de camera, maar mogen ook in de gevangenis overnachten. We boeken tickets en bereiden ons voor op de reis die ons te wachten staat.

Ik vraag me af of het me gaat lukken om daadwerkelijk een oog dicht te doen op een overbevolkte en onveilige plek als een buitenlandse gevangenis. In de weken die volgen spoken allerlei scenario's door mijn hoofd en hoewel het mijn eigen idee was om het te presenteren, ga ik

het toch wel spannend vinden – een gezonde spanning, want ik heb het gevoel dat het echt iets bijzonders kan worden.

Een aantal dagen voor vertrek wordt Jan-Mathijs plotseling gebeld door de fixer.

‘In de gevangenis is een lijk van een vermoorde gedetineerde gevonden. Jullie kunnen helaas niet komen. De directie zit nu niet te wachten op een camera. Hopelijk begrijpen jullie dat.’

Als Jan-Mathijs dit onverwachte bericht met me deelt, twijfelen we allebei of de fixer ons wel de waarheid vertelt. Een lijk is wel heel verzocht, het klinkt eerder als een slinkse manier om ons af te wimpelen.

Maar zodra we op onderzoek uitgaan, vinden we nieuwsberichten over een begraven lijk in deze gevangenis. Dat het daar gevaarlijk is, is wel duidelijk. En waar een ander nu wellicht opgelucht zou ademen, blij zou zijn om deze levensgevaarlijke bestemming bespaard te blijven, balen wij enorm. We stonden mentaal al met één voet in het vliegtuig richting Bolivia.

Het besef daalt bij mij in dat het maken van dit programma allesbehalve makkelijk gaat worden. Bij *Echte Penoze* was het al een uitdaging was om ex-criminelen te vinden die ook daadwerkelijk komen opdagen, maar nu is het extra ingewikkeld omdat het zich allemaal duizenden kilometers verderop afspeelt.

Hierdoor maak ik me zorgen als producent. Ik heb niet snel slapeloze nachten, maar deze dagen lig ik net wat langer wakker dan normaal. Als de pilotaflevering al zo’n uitdaging is, hoe gaat het ons dan in hemelsnaam lukken om een zesdelige serie te maken? Hoewel ik tijdens onze pitch vertrouwen had, heb ik er op dit moment een hard hoofd in. Krijgen we toestemming om al die gevangenis in te komen? Halen we de deadline waarop de serie op televisie moet? En hoe blijven we binnen de kosten van het programmabudget als gevangenis op het laatste moment steeds afzeggen? Misschien is dit wel zo’n programma dat in de praktijk onrealistisch blijkt.

Ondanks onze twijfels gaan we aan de bak. We stuiten op de *Dancing Inmates*, gevangenen die gekleed in hun oranje overalls ingestudeerde

dansjes doen. Grote kans dat je ze weleens voorbij hebt zien komen, want het werd een echte YouTubehit. Het gebeurde in 2016 in de Cebu-gevangenis op de Filipijnen.

Op het eerste gezicht ziet het er heel gezellig uit, maar tegelijkertijd vraag ik me af: zijn deze dansjes verplichte kost? Wat gebeurt er als je niet mee wilt dansen? En hoe gezellig is het eigenlijk in deze gevangenis?

Na wat dieper onderzoek komen we erachter dat deze gevangenis niet alleen bekendstaat om de dansende gedetineerden, maar ook om de erbarmelijke omstandigheden: te veel mensen in één cel, ongedierde, ziektes en hoge zelfmoordcijfers. In de eerste drie maanden nadat deze gevangenis was geopend, waren er al zeventien doden door moord en zelfmoord.

Redacteur Kaya neemt via via contact op met een Filipijnse fixer. We mogen komen, al geloof ik het pas op het moment dat ik daadwerkelijk de Cebu-gevangenis zal betreden.

Deze beruchte gevangenis zit overvol met drugsverslaafden, gewelddadige overvallers en moordenaars. Ze is ooit gebouwd voor zestienhonderd gevangenen, maar er zitten op dit moment meer dan drieduizend mensen opgesloten. Sommigen zitten met vierentwintig man in één cel van nog geen tien vierkante meter.

Dit is niet de enige overvolle gevangenis op de Filipijnen. Sinds president Rodrigo Duterte is aangetreden heeft hij de 'oorlog tegen drugs en criminaliteit' verklaard. Niet verkeerd, zou je denken, maar tijdens antidrugsoperaties zijn vijfendertigduizend mensen opgepakt en duizenden mensen geëxecuteerd op verdenking van drugscriminaliteit, onder wie ongetwijfeld ook onschuldige slachtoffers.

De keerzijde van deze harde aanpak was dat families werden verscheurd, mensen werden veroordeeld zonder eerlijk proces en de menselijkheid in de chaos van geweld en wantrouwen verdween. In deze periode werden bijvoorbeeld drugsdealers en gebruikers vogelvrij verklaard, dus burgers die eigenhandig een drugsdealer of gebruiker om het leven brachten, werden daar nauwelijks voor bestraft.

Als ik in het weekend voor mijn vertrek nog even langs mijn ouders ga en mijn reisplannen deel, zijn ze niet heel enthousiast. Ze gunnen mij

alles, hoor, maar maken zich ook zorgen omdat een bezoek en overnachting in een buitenlandse gevangenis niet zonder gevaar zijn.

Voorals mijn moeder staat niet te springen bij het idee, al zal ze dat nooit met zoveel woorden zeggen. Gelukkig kent ze mijn fascinatie voor dit soort onderwerpen als geen ander – aangezien ik er als kind al video's over maakte – en weet ze dat ik van jongs af aan al droom van het werk dat ik nu doe. Ze heeft vertrouwen dat ik de goede afwegingen maak, maar van mijn eerste baan in de tv-wereld in een geliefde dierentuin naar een beruchte gevangenis op de Filipijnen, dat is voor haar een behoorlijke stap.

Ik leg haar uit dat dit een unieke kans is om een inkijkje te krijgen in dit soort gesloten werelden. Aangrijpende plekken waar meestal mensenrechten worden geschonden en gevangenen in voor ons onvoorstelbare leefomstandigheden zitten. Het is voor mij bijzonder om de kijker een wereld te laten zien die voor hen – en eigenlijk ook voor mij – normaal gesloten blijft.

Toch merk ik in het vliegtuig op weg naar de Filipijnen dat ook bij mij de spanning stijgt nu we steeds dichterbij de Cebu-gevangenis komen. Ik weet niet of het door de uitgesproken ongerustheid van mijn familie komt, of doordat ik me tot dan toe vooral heb laten leiden door mijn ambitie en de drang die ik voel om dit te laten slagen.

Het is allemaal in sneltreinvaart gegaan en nu ik daadwerkelijk onderweg ben naar een nacht in een gevaarlijke gevangenis, groeit het besef: ik ga dit echt doen. Waar heb ik eigenlijk ja tegen gezegd?

Beelden die ik ken van buitenlandse gevangenschappen uit films en horror-docu's op National Geographic schieten in mijn gedachten voorbij. Mensen die tussen de kakkerlakken en ratten levenslang vastzitten. Waarom wil ik dit ook alweer?

Bij aankomst op het vliegveld worden we opgewacht door fixer Venessa, die op de Filipijnen woont en de heuvelachtige stad goed kent. Terwijl ze ons naar het hotel brengt waar we de eerste nacht doorbrengen, zodat we de volgende dag hopelijk fris in de gevangenis verschijnen, vertelt Venessa over deze oudste stad van het land. Ik zie aan de ene kant flatgebouwen, maar aan de andere kant ook veel laagbouw, afgewisseld met huizen. Overal zie ik palmbomen en veel groen, wat dit eiland, waar veel mensen in arme omstandigheden leven, een tropisch tintje geeft.

De Cebu-gevangenis ligt in Barangay Kalunasan, midden in de heuvels, omringd door woonwijken. Ik ben benieuwd wat we daar gaan aantreffen.

Als we de volgende dag met de fixer aankomen bij de gevangenis, ben ik gefocust en sta ik door de gezonde spanning op scherp. Vooral omdat ik geen idee heb wat me te wachten staat binnen de muren van dit gevangeniscomplex.

Het complex bestaat uit twee gebouwen. Een van de twee is hoogbouw met van boven tot onder raampjes met traliewerk. Als ik uit de auto stap, voel ik direct de klamme hitte. Het is nog vroeg in de ochtend, maar de buitentemperatuur is nu al een graad of achtentwintig. Ik ben benieuwd hoe benauwd het in de overbevolkte Cebu-gevangenis is. Ik begrijp ook meteen wat Venessa gisteren bedoelde toen ze vertelde over de stank in de gevangenis, want die is niet te harden. Het ruikt hierbuiten al naar rioolwater.

Zodra we met de camera bij de ingang komen, zie ik allemaal gedetineerden nieuwsgierig door de tralies naar ons kijken. Het valt me op dat tussen de Filipijnse gedetineerden die vanuit de hoge gevangenisstoren naar beneden kijken ook een aantal westerse mannen in gevangenisuniformen staan. Ik vraag me af waarvoor zij hier zitten. Misschien lukt het om hen tijdens ons verblijf te spreken.

Eenmaal binnen moeten we door beveiligingspoortjes. We worden gescand, gefouilleerd en moeten onze telefoons inleveren, die in een kluis gaan.

Als de securitycheck voorbij is, komt er een wat forse man met een autoritaire uitstraling op ons afgelopen.

‘Ik ben de directeur,’ zegt hij, terwijl de whiskywalm mijn neusgaten binnendringt. ‘Welkom, leuk dat jullie er zijn. Ik zorg ervoor dat alles goedkomt.’

Ik geef de man een stevige hand en voel zijn zweetdruppels over mijn hand lopen. Mijn vertrouwen dat het goed gaat komen wordt met de minuut minder.

Als de cameraman klaar is, stappen we de gevangenis binnen. Het is hierbinnen inderdaad nog benauwder dan buiten, en ik ruik een lucht

die ik nog niet goed kan plaatsen, heel anders dan de rioollucht buiten en een stuk penetranter.

We gaan wat trappen af, een hoekje om en komen bij een gang. Een grote deur met tralies gaat open en vanaf dat moment voelt het alsof ik een filmscène binnenstap.

Het plafond zit vlak boven mijn hoofd. Aan allebei de kanten zie ik de tralies van tientallen cellen. In het looppad tussen de cellen slingeren hangmatten aan het plafond. Overal zie ik mannen in oranje gevangenispakken.

Ik word niet alleen aangestaard, maar ook aangeraakt aan mijn armen en rug als ik door het gangpad loop. Misschien is dit hun manier om me welkom te heten, maar het voelt niet bepaald prettig, en ik heb geen idee wat al die mannen naar me roepen.

Ondertussen loopt de camera. Aan mij de taak om de kijker mee te nemen in deze wereld. Alleen heb ik in zo'n korte tijd zoveel indrukken te verwerken, dat ik niet zo goed weet hoe ik dit onder woorden moet brengen. Ik moet iets zeggen op camera, maar kom niet veel verder dan: 'Het is bizar om hier te lopen. Zo surrealistisch.'

De directeur stelt me voor aan een gevangene die ons op sleeptouw gaat nemen tijdens ons verblijf. 'Ik zie jullie straks,' zegt hij, en met die woorden laat hij ons achter. Geen idee wat hij gaat doen, misschien zijn veldfles whisky bijvullen. Hoewel ergens een stem in mijn achterhoofd zich afvraagt of het wel veilig is om hier rond te dwalen zonder beveiliging, kan dit ook juist de manier zijn om het echte leven in deze gevangenis vast te leggen.

De gevangene – een man van eind twintig met een vriendelijk gezicht die iets kleiner is dan ik, in een oranje gevangenisbroek en wit T-shirt – ziet blijkbaar dat ik me nog niet bepaald thuis voel. Hij stelt zich voor als Marlon en zegt hier al tweeënhalf jaar vast te zitten.

'Toen ik hier net binnenkwam, moest ik ook wennen,' zegt hij goedbedoeld in gebrekkig Engels. Hij zit hier een straf van twintig jaar uit, terwijl hij zijn vrouw en kind moet missen, terwijl ik na drie dagen weer naar huis kan. Een groot verschil.

Marlon vertelt dat hij vastzit voor een vechtpartij en overval met do-

delijke afloop. 'Onterecht, ik heb het niet gedaan.' Die woorden hoor ik die dag nog tientallen keren van andere gedetineerden.

Marlon geeft me een rondleiding, legt uit hoe het in de gevangenis werkt en vertelt dat hij heel langzaam aan de situatie gewend is geraakt. Niet alleen aan de mensen, maar ook aan de krappe cellen en hangmatten, waar de nieuwkomers in moeten slapen.

Na een uurtje raak ik inderdaad steeds meer gewend. Maar niet aan de geur. De gevangenen doen hun was rondom hun cel, op dezelfde plek waar ze plassen en – door de warmte extra – zweten. Een opvallende geur, die ik later tijdens mijn andere reizen voor *Beruchte Gevangenenissen* als de typische gevangenisgeur zal herkennen. Als ik bijvoorbeeld op vakantie ben, ergens op straat loop en diezelfde combinatie ruik, neemt het me altijd weer mee terug die gevangenis in. Het is een bijzondere combinatie van zweet, ammoniaklucht door urine en wasmiddel.

Zodra ik meer gewend raak, lukt het me om beter te focussen op de reden waarom we hier zijn. We hebben het programma niet bedacht om te laten zien hoe spannend ik het wel of niet vind, maar om te laten zien hoe het er daadwerkelijk in deze gevangenis aan toegaat. Waarom zitten deze mensen hier? Hoe slecht zijn de omstandigheden? Wat is toch dat gekke verhaal met die inmiddels wereldberoemde Dancing Inmates?

In gedachten maak ik een actieplan. Ik moet proberen om maatjes te worden met Marlon, die me nu al een halfuur op sleeptouw neemt. Van hem krijg ik vast meer te horen dan van die benevelde directeur die alleen een promopraatje af gaat draaien. De meeste gevangenisdirecteuren hebben een reden om een cameraploeg binnen te laten. Ze willen laten zien hoe goed ze het doen en zijn soms zelfs trots op de slechte omstandigheden, omdat ze geloven dat die een afschrikkeffect kunnen hebben. Iets wat in de praktijk niet werkt. Hoe slechter de omstandigheden, hoe overvoller de gevangenen vaak zijn.

Marlon laat zijn cel zien, waar eigenlijk plek is voor twee, maar die hij met vijf anderen moet delen. Op twee meter hoogte zit een gat met tralies, waar wat licht door naar binnen valt. Het valt me op dat de tralies tussen gangpad en cel volhangen met kleding.

‘De ganglichten staan altijd aan,’ vertelt hij, wijzend naar het middenpad met de hangmatten. ‘Om het licht ’s nachts tegen te houden, proberen we de tralies naar de gang af te sluiten met kleding.’

Overdag mogen de gedetineerden rondlopen over de binnenplaats, ’s avonds worden ze opgesloten in hun cel. Tenminste, als ze geluk hebben. De gevangenis is zo overbevolkt dat een deel van de gedetineerden op de gang moet slapen. Dus toen ik net langs al die mannen in hangmatten liep, liep ik door hun ‘slaapkamer’. De regel is: hoe langer je in de gevangenis bent, hoe meer status je hebt en hoe meer kans op een celplek.

Terwijl ik achter de jongen aan loop langs de andere cellen, vertelt hij over de andere delen van de gevangenis. Er zitten ook celblokken in de kelder, daar zijn de jongens veel gewelddadiger. ‘Ik raad het niet aan om daar op je eerste dag heen te gaan. Vergeleken met de kelder zit je hier een stuk veiliger.’

Terwijl we verder worden rondgeleid, worden we aangesproken door verschillende westerse mannen. Zij blijken beneden te verblijven en op hun verzoek loop ik met een van de mannen mee.

In de kelder is het nog benauwder, het lijkt wel een soort sauna. Waar boven iedereen na even kort staren wel weer zijn gang gaat, zijn de mannen hier veel meer op zoek naar aandacht van de camera. Ze willen zó graag hun verhaal delen dat ik wat argwanend word.

Eén man geeft direct aan onschuldig vast te zitten. Als ik doorvraag waar hij voor vastzit, blijkt het om zedendelicten te gaan. Ik besluit er niet op in te gaan en probeer het interview af te kappen. Deze man wil zich duidelijk vrijpleiten, terwijl het ons gaat om het vastleggen van het leven in de gevangenis, niet om wie schuldig of onschuldig is. In de loop der jaren zal ik dit soort gevangenen regelmatig tegenkomen.

Net als ik me afvraag wanneer het dansen op het dagprogramma staat, verschijnt de directeur. Zijn shirt is inmiddels nat van het zweet, en dat is ook te ruiken. Een combinatie van transpiratie en whisky. Ik vraag hem naar de populaire dansfilmpjes. Hij vertelt enthousiast dat hij het belangrijk vindt dat de gedetineerden in beweging blijven en dat het dansen daarom is bedacht.

‘Er wordt zelfs geld mee verdiend,’ zegt hij trots. ‘Eén keer in de twee weken stellen we een deel van de gevangenis open, zodat belangstellenden naar de dansvoorstelling kunnen kijken. En die hebben daar veel geld voor over.’

Er wordt in de dagen dat wij er zijn geen voorstelling gegeven. Het is sowieso onduidelijk wanneer en of dit gebeurt, maar de directeur nodigt me wel uit om die middag bij de repetitie aanwezig te zijn.

Hij gaat ons voor naar de grote luchtplaats. Hier is het minder benauwd, maar nog steeds behoorlijk warm door de zon, die inmiddels volop schijnt.

Op de luchtplaats staan zo’n honderd in het oranje geklede gedetineerden in rijen opgesteld. De muziek gaat aan en ze repeteren op onder andere ‘Thriller’ van Michael Jackson. Het ziet er behoorlijk professioneel uit.

In mijn tijd als presentator van het Junior Songfestival werd ik altijd omringd door uitbundige, vrolijke dansers, maar hier valt het me tijdens de repetitie al snel op dat niemand lacht. Ook als de muziek uit is, zie ik alleen maar bedrukte gezichten. Het komt niet bepaald over alsof deze mannen er veel plezier aan beleven.

Als ik terugkom bij de cellen en Marlon weer spreek, vraag ik hem wat hij van het hele dansspektakel vindt. Hij wil er niet veel over kwijt, op één ding na: ‘Het is niet de bedoeling dat je niet meedoet.’

‘Wat gebeurt er als je niet meedoet?’ vraag ik.

‘Dan word je in elkaar geslagen,’ antwoordt hij met een behoedzame blik in zijn ogen.

De band die ik met Marlon in een paar uur heb opgebouwd, werpt direct zijn vruchten af.

Als ik de directeur aan het einde van de dag nog een keer tref, besluit ik hem op de man af te vragen hoe het nou eigenlijk zit met dat dansen – zonder Marlon te verlinken uiteraard.

‘Tijdens de repetitie vond ik de mannen niet bepaald enthousiast kijken. Klopt het dat je gestraft wordt als je niet meedanst?’

Ik verwacht dat deze autoritaire man door mijn directe vraag geïrriteerd zal raken en dit bij hoog en laag gaat ontkennen. Maar niets is

minder waar. 'Dat klopt,' antwoordt hij. 'Als je je niet aan de regels houdt, slaan we je in elkaar. Kom maar mee!'

Trots gaat hij me voor. Nieuwsgierig volg ik hem naar een ander deel van de gevangenis. We gaan een ruimte in en vlak na ons wordt er een gevangene binnengebracht, die door twee andere mannen op zijn buik op een bank wordt gelegd. Vervolgens krijgt hij van diezelfde mannen rake klappen met een stok.

Ik krijg er een naar en machteloos gevoel van. Ergens voel ik dat ik moet ingrijpen, maar die impuls onderdruk ik. Los van het feit dat ik deze mannen fysiek niet kan overheersen, is de kans groot dat ik de gevangenis uit word gezet en die directeur vrolijk verdergaat met het mishandelen van gedetineerden. Het zou geen enkel verschil maken.

Na een aantal klappen is het gelukkig klaar. De man ligt te kermen van de pijn en de directeur kijkt trots naar de camera. Er bekruipt me een onheilspellend gevoel. Dit is vast nog lang niet alles. Ik vraag de directeur wat hij nog meer doet als gevangenen de regels overtreden.

'Kom maar mee naar beneden.' Hij loopt ons voor naar de beruchte kelder en vervolgt de route naar een gedeelte waar we nog niet zijn geweest. Is dit dan die gevaarlijke plek waar een gevangene me eerder voor waarschuwde?

Als de deur opengaat, komen we in een donkere ruimte zonder ramen, zonder daglicht. In het midden staat een kooi met daarin twee jongens. Ze zien er sterk vermagerd uit en zijn niet ouder dan een jaar of twintig. De directeur wijst naar hen en begint te vertellen wat die twee allemaal op hun kerfstok hebben.

En dat is niet mals. Ze zitten vast voor verkrachting en doodslag. Als het klopt wat hij zegt, is dat natuurlijk te verschrikkelijk voor woorden.

'Kom eens hier, jongens.'

De gevangenen schuifelen onze kant op en kijken de directeur angstig aan. Ook ik wacht in spanning af wat hij van plan is.

'Deze jongens willen niet leren van wat ze gedaan hebben. Daarom heb ik in hun voeten laten schieten.'

Hij wijst naar de voeten van de jongens. Ik kijk verbouwereerd naar

hun littekens. Aan de ruwe, bobbelige huid kan ik precies zien waar de kogel erin is gegaan. Het ziet er ook niet uit alsof de schotwonden daarna goed verzorgd zijn. De jongens kunnen er amper op lopen.

‘Kunt u dat zomaar doen?’ vraag ik aan de directeur, zonder te laten merken wat ik ervan vind. Als hij merkt dat ik dit niet toejuich, is hij vast niet zo open en eerlijk meer.

Met een scheef lachje kijkt hij me aan. ‘Ik ben de directeur,’ antwoordt hij, terwijl hij met zijn wijsvinger tegen zijn bezwete borst tikt. ‘Dus ik bepaal de regels.’

‘Maar mag dit dan volgens de regels van het land?’

‘Je moet de regels af en toe buigen.’

De directeur draait zich om en brengt me weer naar boven. Ik ben nog steeds in shock van wat ik net heb gezien, maar kan hier moeilijk stampij gaan maken. Dan kan ik die gratis overnachting wel vergeten.

Ik blijf het doel van ons programma in mijn hoofd herhalen: laten zien wat er echt gebeurt.

Na die verschrikkelijke kelder ben ik blij om terug bij de cellen weer een vertrouwd gezicht te zien: Marlon, die mij eerder wegwijs heeft gemaakt. Als nieuweling slaap je in een hangmat, dus dat is ook mijn plek voor de nacht. De jongen is zelfs zo aardig om in een hangmat naast me te gaan liggen.

‘Mijn eerste nacht was een regelrechte hel,’ vertelt hij, wijzend naar een van de hangmatten. ‘Ik deed geen oog dicht. Bang voor elk geluid, elk vies beest. Dat is nu gelukkig wel anders.’

De cameraman tikt me op de schouder. ‘Het is tijd, Ewout.’

Oké, dit is het moment. Hij geeft me een kleine camera, waarmee ik beeldmateriaal van de nacht kan maken. Zelf slaapt hij in het hotel. Eindredacteur Jan-Mathijs blijft voor deze eerste keer in een andere ruimte in de gevangenis slapen.

We nemen afscheid en ik blijf zonder mijn team achter. Als ik mezelf in de hangmat wurm, besef ik dat ik voor vertrek niet goed over mijn outfit heb nagedacht. Overdag voelde ik al dat ik met mijn verschijning uit de toon viel, maar nu ik in die hangmat lig, sta ik al helemaal voor schut. Een blonde krullenbol in een strak gestreken wit overhemd in een hang-

matje in een Filipijnse gevangenis. Het moet er wel idioot uitzien. Wat zullen de gedetineerden wel niet van mij denken?

Ik verwacht niet dat ik vannacht een oog dicht zal doen. Als je nooit in een hangmat ligt, is het überhaupt een opgave om er de slaap te vatten. Helemaal als de kakkerlakken onder en boven je krioelen. Ook helpt het niet dat het licht aan blijft en er continu geluid is van hoestende, snurkende en schreeuwende mensen.

Het geeft ook geen fijn gevoel dat we in het gangpad liggen, waar iedereen bij kan. Een goed doordacht veiligheidsprotocol hebben we op dat moment nog niet. We zijn volledig afhankelijk van de gevangenen en de bewaarders die af en toe langslopen.

Maar hoe langer ik in die hangmat lig, hoe meer ik aan de situatie begin te wennen en ontspan. Als ik mijn ogen dichtdoe, flitsen de gebeurtenissen van die dag in gedachten voorbij. Ik besef hoe belangrijk ik het vind om alles in beeld te brengen. Hopelijk voelen de gevangenen dat we echt aandacht besteden aan hun verhaal.

Ik realiseer me ook dat dit voor al deze mensen om mij heen dagelijkse kost is. Ik mag overmorgen weer naar huis, maar deze mensen zitten hier vaak tientallen jaren. In angst, zonder toekomstperspectief en in onmenselijke omstandigheden. Ik probeer me in te leven hoe dit voor hen moet zijn, maar ik vrees dat ik dat met deze ene nacht slechts voor een heel klein deel kan begrijpen.

De volgende ochtend voelt het alsof ik iets heb overwonnen. Als je me een paar jaar geleden had verteld dat ik in een hangmat in een gevaarlijke gevangenis op de Filipijnen de nacht zou doorbrengen, had ik je voor gek verklaard. Maar de verhalen die ik de afgelopen dagen heb gehoord en de dingen die ik heb gezien motiveren mij om dit aan de kijker te laten zien. Ook als ik daarvoor mijn eigen grenzen moet verleggen.

Die ochtend wandel ik, voordat de cameraman en Jan-Mathijs weer terug zijn, zelf met de camera door de gang waar mijn hangmat hangt. De gevangenen ontwaken en ik krijg wat knikjes. Ik loop steeds meer op mijn gemak rond. Ik wil niet zeggen dat ik me thuis voel, maar het is bijzonder om te merken dat ik na minder dan vierentwintig uur al

steeds meer gewend ben geraakt aan deze omgeving. Zo snel gaat dat dus.

Terwijl ik gisteren nog tijd nodig had om alles wat ik zag, rook en hoorde rustig op me in te laten werken en nog niet goed wist hoe ik woorden aan deze nieuwe omgeving moest geven, loop ik hier nu rond met een geruster gevoel. De gezonde spanning en horrorscenario's die op weg in het vliegtuig nog door mijn hoofd spookten zijn verdwenen.

Als Jan-Mathijs samen met de cameraman mijn celruimte in komt, vragen ze nieuwsgierig hoe ik heb geslapen.

‘Niet veel, maar toch prima,’ antwoord ik.

De vorm van gewenning die ik voel, voelen de gevangenen andersom naar ons ook. Dit maakt dat we de verhalen te horen krijgen die we willen horen. Heel de dag zijn we nog in de gevangenis aanwezig, waar we verschillende gedetineerden interviewen. Het is een vreemde maar prettige gewaarwording dat het programma dat wij bedacht hadden in die ontwikkelkamer in Hilversum werkt.

Eenmaal buiten de gevangensmuren en met het beeldmateriaal op zak besef ik des te meer dat ik de vragen heb gesteld die ik ook zou stellen zonder camera, simpelweg omdat het vanuit oprechte interesse komt.

En zonder mijn mening te laten merken. Zo ben ik het natuurlijk niet eens met de gebeurtenissen in de kelder en hoe de directeur te werk gaat, maar het was nodig om mijn mond te houden zodat we konden laten zien wat er in deze gevangenis gebeurt. Op die manier kunnen we de schrijnende situatie tonen en niet een gepolijst plaatje van de Dancing Inmates.

Niet lang na ons bezoek horen we dat de directeur is ontslagen. Zijn wangedrag, lijfstraffen en strenge regime zijn al langer onderwerp van onderzoek, en nu is de knoop doorgehakt. Hopelijk betekent dit dat de gevangenis een betere toekomst tegemoet gaat. Al heb ik daar een hard hoofd in. Ik ben heel benieuwd wie het stokje van hem heeft overgenomen.